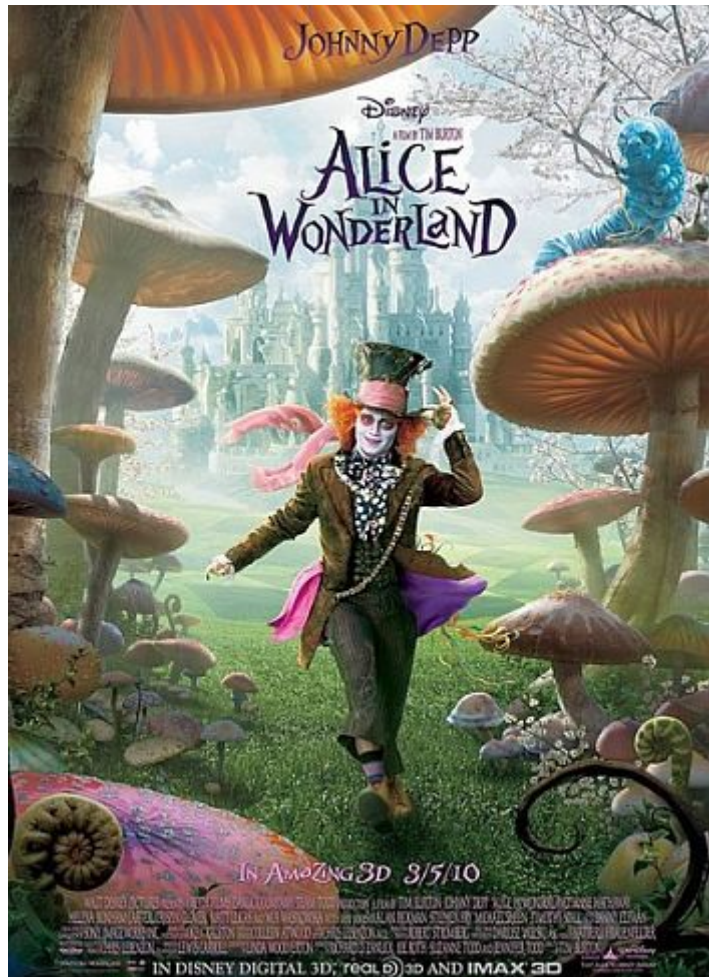

Alice i Eventyrland

Alice i underverdenen? Af Kirsten Köneke

De to bøger, Alice i Eventyrland fra 1865 og Bag Spejlet fra 1872, taler så meget til fantasien, at forsøget på at filme dem netop derfor er gjort gang på gang, første gang allerede i 1913. En af de kendte og elskede versioner er Disneys tegnefilm fra 1951. Sir John Tenniel lavede de oprindelige bogillustrationer, der for altid definerede billedet af Alice og alle dem, hun mødte, og som næsten alle senere fortolkninger har taget udgangspunkt i. Derfor er det noget af en bedrift, at Tim Burton nyfortolker og fremstiller disse figurer på en måde, så de bliver hængende i bevidstheden som selvstændige illustrationer, der har deres eget liv på lige fod med de oprindelige tegninger – ikke som en erstatning, men som en begavet kunstners billeder, der udvider universet.

Den hæmmede Oxford professor i matematik, Charles Lutwidge Dodgson, var ungkarl og elskede at underholde og fotografere præ-pubertetspiger. Han skrev bøgerne til sin nabo 10-årige datter Alice Liddell og hendes søskende og udgav dem under pseudonymet Lewis Carroll. Bøgerne er nærmest umulige at filmatisere. De har næsten uoversættelige vrøvlevers, opstiller paradokser med grum humor og matematisk præcision, og den meget løse historie leger på raffineret vis med både sproget, tid og rum. Egentlig er Alice slet ikke i Eventyrland, men i Undreland – som også er titlen på Eigil Søholms glimrende nyoversættelse fra 2000.

”Som film betragtet har det altid handlet om en passiv lille pige, der vandrer rundt i en serie eventyrvisioner befolket med syrede figurer, men der har aldrig rigtig været bund i historierne”, udtaler Burton. ”Så vores film tager grundlæggende udgangspunkt i de klassiske bøger, hvorefter vi har formet vores historie til noget, der ikke direkte gengiver bøgerne, men i stedet bejler til deres ånd.” Hos Burton bliver Alice til en næsten voksen pige, der gennemgår et udviklingsforløb og midlertidigt stiger ned i underverdenen, indtil hun har fuldført sin mission og kan stige modnet op i lyset igen. Denne (’bund i historien’) kan man synes om eller lade være – den tilfører ikke historien om Alice i underverdenen noget, men er mere et knæfald for at et eventyr skal have en begyndelse, en midte og en slutning. Eller er det netop vor viden om Lewis Carrolls erotiske fascination af småpiger, der får Disney og Burton til at indramme historien med en fortælling om kvindefrigørelse?

I underverdenen er hattemageren vejviser og hjælper for Alice i hendes kamp mod det onde. Johnny Depp skaber her en helt selvstændig figur, langt ud over bøgernes univers, og han gør det med en sådan karisma, at han bliver til en tragisk skikkelse, efterladt tilbage i underverdenen. Som tilskuer tror vi nemlig ikke på, at underverdenen ender med at blive et bedre sted. Kampen står mellem den røde og den hvide dronning, men selvom den røde dronning besejres, er det bestemt ikke givet, at den hvide er et hak bedre, når hun får magten. En trylledrik, hun blander til Alice, er som taget ud af drejebogen til en af heksene i Shakespeares Macbeth. Det virker som om Burton ikke helt har styr på sine universer: Vil han fortælle et klassisk eventyr, eller bliver han grebet af underverdenen og galskaben hos sine figurer undervejs og glemmer helheden? Eller er det et bevidst ironisk twist: Underverdener forbliver grumme, uanset om der kommer en Alice i sølvskinnende rustning og nedkæmper den obligate drage?

Det er på mode med 3-D. Disse effekter virker rigtig godt i et fantasiunivers som underverdenen, og hvordan skulle man ellers lave så dejligt dramatiske og lange styrt ned i kaninhullet? Men netop fordi vi har et univers over og under jorden, virker det komisk, når vi får den voldsomme dybde i et victoriansk herreværelse med kun fire personer, der står sammen og taler. Filmen ville have vundet ved at adskille de to universer, men måske ville tilskuerne glemme at tage briller på undervejs? Det udstiller i al fald, at 3-D ikke er løsningen på alt i filmbranchen. Fortvivl ikke, hvis biografen ikke har 3-D.

I den engelske version forsøger man (især hattemageren) at lege med sproget. Det fanges ikke i den danske tekstning. Vi har op til flere gode danske oversættelser, som man må håbe er blevet benyttet af vore dygtige danske skuespillere, der lægger stemmer til.

Egentlig ved jeg ikke rigtig, hvem denne film er lavet for. Nogle voksne, der kender bøgerne, vil blive skuffede på grund af banaliteten i det påklistede eventyr og reduktionen af det hele til den sædvanlige kamp mellem det onde og det gode. Omvendt vil større børn sikkert glæde sig over eventyret og figurerne; man kan så håbe, at de senere vender tilbage til den ægte galskab i bøgerne. For nuværende anmelder mangler der en dimension, hvis man ikke kender figurerne fra bøgerne: De risikerer blot at indgå i den lange række af mere eller mindre kendte Disney-figurer.

Men selvfølgelig er der en grund til, at Disney nu 60 år efter den sidste Disney filmatisering satser milliarder på en ny version. Her er Burton bestemt ikke et dårligt valg. Hans Alice er ikke den sidste og ultimative version. En sådan er vel også umulig at lave eller forvente: Hver tidsalder må skabe sin egen. Burton har med stort filmisk overskud og fantasi skabt en Alice af og for vor tid. Salgskurven taler i al fald sit eget sprog – den går bare op, op, op – og jo, Tim Burton kan lave billeder, og humor har han også.

Filmfakta

Alice In Wonderland – USA 2010 – Instr.: Tim Burton – Manus: Linda Woolverton efter bøgerne af Lewis Carroll – Medv.: Johnny Depp, Anne Hathaway, Helena Bonham Carter, Mia Wasikowska, Alan Rickman, Crispin Clover, Stephen Fry, Timothy Spall, Noah Taylor og Christopher Lee – 102 min. – Biograf premiere d. 4/3 2010 – Tilladt for børn over 11 år – Udlejning/pressebilleder © Disney

Links

<http://cinemazone.dk/review.asp?id=7231&area=1>

https://cinemaonline.dk/Anmeldelse/alice_i_eventyrland_3d.6176.html

<https://www.nytimes.com/2010/03/05/movies/05alice.html>